

Nr 35.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse för H. G. Persson från ersättningsskyldighet m. m.; given Stockholms slott den 23 januari 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 januari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet såvitt angår punkten 3:o anför chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld följande:

1:o.

Den 24 februari 1940 förde värnpliktige nr 276 8/1935 Hans Gunnar Persson enligt order en för Wendes artilleriregemente inlejd lastbil under övningskörning. Efter körningens slut parkerades bilen å regementets kaserngård. Persson underlät emellertid att tömma kylaren, med påföljd att denna under den följande natten frös sönder.

Vederbörande krigsfiskal yrkade att Persson måtte förpliktas ersätta kronan kostnaderna för bilens reparation med 474 kronor 47 öre. Wendes artilleriregementes krigsrätt fann genom utslag den 19 mars 1940 väl utrett, att Persson ådagalagt vårdslöshet och försummelse. Enär denna vårdslöshet med hänsyn till omständigheterna i målet skäligen icke borde medföra skyldighet för honom att gälda de därigenom uppkomna skadorna, lämnades emellertid krigsfiskalens talan utan bifall.

Krigshovrätten, där krigsfiskalen besvärat sig, prövade genom utslag den 11 juli 1940 rättvist att, med ändring av krigsrättens utslag, förplikta Persson att till kronan utgiva ersättning med nämnda belopp. — Jämlikt 30 kapitlet 6 § rättegångsbalken ägde Persson ej fullfölja talan mot krigshovrättens utslag.

I en av chefen för armén den 17 september 1940 överlämnad skrift har Persson anhållit om befrielse från skadeståndsskyldigheten. Persson har framhållit, att han vore jordbruksarbetare och ej kunde anses vara en särskilt van motorman. Utkrävandet av det honom ådömda skadeståndet skulle för honom få svåra ekonomiska konsekvenser. Med allenast tre veckors uppehåll hade han sedan mitten av februari 1940 varit inkallad till beredskapstjänst, vilken medfört svårt ekonomiskt avbräck.

Chefen för Wendes artilleriregemente och militärområdesbefälhavaren i södra militärområdet hava tillstyrkt bifall till ansökningsen.

Arméförvaltningens tyg- och civila departement hava under hänvisning till vad som förekommit i ett likartat, till 1941 års riksdag genom propositionen nr 120 (punkt 3) hänskjutet ärende icke velat motsätta sig, att sökanden, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämdes, inbetalade ett belopp, motsvarande omkring $\frac{1}{3}$ av skadeståndsbeloppet, eller förslagsvis 150 kronor, befrades från återstående betalningsskyldighet.

Statskontoret, som framhållit, att vad sökanden låtit komma sig till last måste betecknas som grov vårdslöshet, har med hänsyn till föreliggande omständigheter icke velat helt motsätta sig ett tillmötesgående av ansökningsmen ansett, att sökanden borde inbetala omkring hälften av det ådömda ersättningsbeloppet.

*Departements-
chefen.*

I överensstämmelse med det av arméförvaltningens tyg- och civila departement framställda förslaget förordar jag, att Persson mot inbetalande till statsverket av 150 kronor befrias från därefter återstående skadeståndsskyldighet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma den tidpunkt, inom vilken ifrågavarande betalningsskyldighet skall vara fullgjord. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att Hans Gunnar Persson må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t må bestämmas, till arméförvaltningen inbetalar ett belopp av 150 kronor, befrias från återstående betalningsskyldighet till kronan enligt krigshovrättens förutnämnda utslag den 11 juli 1940.

2:o.

Beträffande skadeståndskyldighet för förare av motorfordon, som tillhöra eller nyttjas av staten, gällde intill den 1 juli 1939, att föraren, även om fordonet icke var försäkrat, åtnjöt samma frihet från regressanspråk från statens sida som om trafikförsäkring funnits. Detta innebar, att föraren blev skyldig ersätta staten skador, som trafikförsäkringen omfattade, endast om han gjort sig skyldig till uppsåt eller grov vårdslöshet. Då emellertid trafikförsäkringen ej alltid omfattade skador å passagerare och ej heller skador å själva fordonet, kunde staten i vissa fall göra gällande regressanspråk mot förare även om endast lägre grad av vållande låg denne till last. I fråga om skador å militära fordon plögade förare, som enligt domstols beslut ålagts att till kronan utgiva ersättning för av honom vållad skada å dylikt fordon, hos Kungl. Maj:t anhålla att bli befriad från den honom ålagda ersättningskyldigheten, varefter Kungl. Maj:t, därest föraren ej uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet föranlett skadan, hos riksdagen gjorde härav föranledd framställning i ämnet.

Med tillämpning från och med den 1 juli 1939 föreskrev emellertid Kungl. Maj:t med riksdagen genom en den 22 juni 1939 utfärdad förordning (nr 286), att för skada i följd av trafik med staten tillhörigt motorfordon, motorredskap eller traktortåg, finge staten av fordonets förare utkräva ersättning endast om denne förorsakat skadan uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet eller genom att han varit så påverkad av starka drycker, att han kunde antagas icke hava ägt nödigt herravälde över sina handlingar, eller om han brukat fordonet utan lov. Vad sålunda stadgats skulle äga motsvarande tillämpning beträffande motorfordon, motorredskap och traktortåg, som innehades av staten med nyttjanderätt, varmed följde befogenhet att anställa förare å fordonet.

Den sålunda genomförda författningsändringen innebar avsevärda lättnader för förare av militära fordon. Några övergångsbestämmelser, varigenom de nya föreskrifterna förklarats skola vara tillämpliga även beträffande skador, som inträffat före den 1 juli 1939, hava icke meddelats och ej heller vid riksdagens behandling av detta ärende ifrågasatts.

I gemensam skrivelse den 12 december 1941 hava nu *arméförvaltningens tyg- och civila departement* överlämnat handlingarna i fjorton särskilda, på tygdepartementets handläggning beroende ärenden, där förare av kronan tillhöriga motorfordon före den 1 juli 1939 förpliktats att till kronan utgiva ersättning för skada i följd av trafik med motorfordon, samt anført, att i samtliga dessa fall omständigheterna finge anses hava varit sådana, att ersättningsanspråk icke skulle hava från kronans sida framställts, därest vid den föreliggande tidpunkten de nya bestämmelserna varit gällande. Ersättningsbeloppen hade av olika anledningar icke uttagits hos vederbörande förare — ehuru i vissa fall smärre avbetalningar gjorts — varför förarna alltjämt häftade i skuld till statsverket med vissa närmare angivna belopp, tillhopa 3,418 kronor 79 öre. Under åberopande av vad sålunda och i övrigt

anförts och då ämbetsverken funne billighetsskäl tala för att här ifrågasvarande personer icke försattes i sämre ställning än de, å vilka förenämnda förordning den 22 juni 1939 vore tillämplig, hemställde ämbetsverken, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att med framställningen avsedda personer finge befrias från skyldighet att till kronan gälda dem ännu åvilande skadeståndsbelopp.

Statskontoret har funnit vad i ärendet anförts utgöra tillräckliga skäl för efterskänkande av statsverkets ifrågasvarande fordringar samt tillstyrkt, att proposition i ämnet måtte avlätas till riksdagen.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande:

1) Värnpliktige nr 388 53/1936 F. E. Johansson, som vid framförande av en kronan tillhörig lastbil den 15 juni 1937 i Stockholm sammanstött med ett spårvägståg, varvid bland annat bilen skadats, dömdes den 17 augusti 1937 av Stockholms rådhusrätt för ovarsamt framförande av motorfordon till 20 dagsböter om 2 kronor samt förpliktades att i skadestånd till kronan utgiva 920 kronor 81 öre. Utslaget har vunnit laga kraft. Johansson har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

2) Värnpliktige nr 394 2. komp. I 2 G. O. Olsson, som vid framförande av en kronan tillhörig motorcykel den 13 augusti 1937 i Linköping sammanstött med en automobil, varvid bland annat motorcykeln skadats, dömdes den 18 november 1937 av rådhusrätten i Linköping för ovarsamt framförande av motorfordon till 15 dagsböter om 1 krona samt förpliktades att till kronan utgiva ej mindre skadestånd med 66 kronor 48 öre än även ersättning för rättegångskostnaderna med 60 kronor. Utslaget har vunnit laga kraft. Olsson har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

3) Värnpliktige nr 660 60/1936 E. E. Eriksson, som vid framförande av en kronan tillhörig personbil den 2 april 1937 å allmän väg i trakten av Sollefteå kört av vägbanan, varvid bilen skadats, dömdes 27 april 1937 av krigsrätten vid Norrlands trängkår för försummelse i tjänsten till disciplinstraff av vaktarrest i tre dagar samt förpliktades att i skadestånd till kronan utgiva 187 kronor 79 öre. Utslaget har vunnit laga kraft. Eriksson har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

4) Värnpliktige nr 83 29/1936 N. H. L. Nilsson, som vid framförande av en kronan tillhörig motorcykel den 16 juli 1937 å allmän landsväg inom Kyrkefalla socken i Skaraborgs län sammanstött med en mötande bil, varvid motorcykeln skadats, dömdes den 8 oktober 1937 av Kåkindes häradsrätt för ovarsamt framförande av motorfordon till 10 dagsböter om 2 kronor samt förpliktades att i skadestånd till kronan utgiva ett jämkat belopp av 51 kronor 60 öre. Utslaget har vunnit laga kraft. Nilsson har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

5) Värnpliktige nr 581 45/1935 C. E. J. Ohrberg, som vid framförande av en kronan tillhörig lastbil den 25 augusti 1937 å allmän landsväg inom Kronobergs län kört av vägbanan, varvid bilen skadats, dömdes den 17 september 1937 av krigsrätten vid Norrlands trängkår för försummelse i tjänsten till disciplinstraff av vaktarrest i en dag samt förpliktades att i skadestånd till kronan utgiva 95 kronor 60 öre. Sedan utslaget överklagats av vederbörande åklagare, fastställdes detsamma av krigshovrätten den 9 november 1937. Krigshovrättens utslag har vunnit laga kraft. Ohrberg har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

6) Värnpliktige nr 8 60/1934 E. Nylander, som vid framförande av en kronan tillhörig motorcykel den 10 september 1937 kört av vägbanan, varvid

motorcykeln skadats, åtog sig skriftligen att såsom ersättning för reparationskostnaderna till kronan inbetala ett belopp av 100 kronor. Genom beslut den 1 mars 1938 förpliktade lagsökningsdomaren i Gävle Nylander att till kronan inbetala ifrågavarande belopp jämte sex procent ränta därå från den 1 december 1937 samt 10 kronor i ersättning för lagsökningskostnaden. Nylander har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

7) Värnpliktige nr 16 59/1937 G. Hedberg, som vid framförande av en kronan tillhörig lastbil den 13 augusti 1938 å allmän väg i trakten av Sollefteå kört av vägbanan, varvid bilen skadats, dömdes den 10 september 1938 av krigsrätten vid Norrlands trängkår för försummelse i tjänsten till disciplinstraff av vaktarrest i två dagar samt förpliktades att i skadestånd till kronan utgiva 870 kronor 50 öre. Utslaget överklagades icke. Hedberg, som å beloppet avbetalat 2 kronor, har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

8) Värnpliktige nr 1 57/1937 C. J. I. Larsson dömdes den 21 juli 1938 av krigsrätten vid Norrlands trängkår för försummelse i tjänsten till disciplinstraff av vaktarrest i två dagar samt förpliktades att i skadestånd till kronan för genom hans förvällande uppkommen skada å en kronan tillhörig bil erlägga 48 kronor 40 öre. Larsson, som å nämnda belopp avbetalat 10 kronor, har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

9) Värnpliktige nr 581 28/1938 K. D. A. Nygren, som vid framförande av en kronan tillhörig lastbil den 26 april 1939 i Karlstad sammanstött med ett under gång varande tågsätt, varvid bilen skadats, dömdes den 31 maj 1939 av rådhusrätten i Karlstad för ovarsamt framförande av motorfordon till 15 dagsböter om 2 kronor samt förpliktades att i skadestånd till kronan utgiva 375 kronor 5 öre. Utslaget har vunnit laga kraft.

10) Värnpliktige nr 680 46/1933 B. A. Andersson, som vid framförande av en kronan tillhörig lastbil den 2 januari 1934 i Stockholm sammanstött med en omnibus, varvid bland annat bilen skadats, dömdes den 8 mars 1934 av Stockholms rådhusrätt för ovarsamt framförande av motorfordon till 8 dagsböter om 2 kronor samt förpliktades att i skadestånd till kronan utgiva 37 kronor 90 öre. Av det utdömda beloppet ha 6 kronor 20 öre inbetalats. Utslaget har vunnit laga kraft.

11) Korpralen vid Signalregementet E. T. Johnsson, som vid framförande av en kronan tillhörig personbil den 29 april 1938 i Stockholm sammanstött med ett spårvägståg, varvid bilen skadats, dömdes den 26 september 1938 av Stockholms rådhusrätt för ovarsamt framförande av motorfordon till 8 dagsböter om 2 kronor samt förpliktades — delvis solidariskt med föraren å spårvägståget — att i skadestånd till kronan utgiva 199 kronor 33 öre. Sedan utslaget överklagats av föraren å spårvägståget fann Svea hovrätt i utslag den 20 april 1939 skäligt att, med ändring av överklagade utslaget, befria spårvägsföraren från ansvar och ersättningsskyldighet i målet, vadan således Johnsson ensam förpliktades erlägga skadeståndsbeloppet. Svea hovrätts utslag har vunnit laga kraft.

12) Värnpliktige nr 317 12/1931 H. J. J. F. Sörensen, som vid framförande av en kronan tillhörig lastbil den 11 juni 1932 påkört en bensinpump, som därvid blivit skadad, dömdes den 5 juli 1932 av krigsrätten vid Svea trängkår för försummelse och vårdslöshet vid fullgörande av tjänsteplikt till disciplinstraff av vaktarrest i två dagar samt att ersätta kronan kostnaderna för pumpens iståndsättande med 71 kronor 30 öre. Utslaget har vunnit laga kraft. Sörensen har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

13) Värnpliktige nr 598 1/1934 L. V. Cederholm, som vid framförande av en lastbil den 17 september 1935 från Frösunda till Järvafältet under back-

ning påkört en annan, av kronan inlejd lastbil, som därvid erhållit vissa skador, förpliktades genom utslag den 27 september 1935 av regementskrigsrätten vid Fälttelegrafkåren att i skadestånd till kronan utgiva 205 kronor 23 öre. Utslaget har vunnit laga kraft.

14) Värnpliktige nr 334 27/1934 K. G. L. Jonsson, som vid framförande av en kronan tillhörig bil den 20 juli 1935 i trakten av Linköping kört av vägbanan, varvid bilen skadats, dömdes den 18 oktober 1935 av krigsrätten vid Svea trängkår dels för försummelse i tjänsten till disciplinstraff av vaktarrest i tre dagar, dels ock för ovarsamt framförande av motorfordon till 10 dagsböter om 2 kronor samt förpliktades, bland annat, att i skadestånd till kronan utgiva 137 kronor. Utslaget har vunnit laga kraft. Jonsson har vid verkställd undersökning befunnits sakna utmättningsbara tillgångar.

Departements-
chefen.

Av ovanstående summariska redogörelse för skadefallen framgår, att de utdömda skadeståndsbeloppen i allmänhet äro tämligen obetydliga, att i de fall, då överhuvudtaget ansvarstalan förts, de utmätta straffen — vare sig det gällt dagsböter eller disciplinstraff — äro relativt låga, varför någon högre grad av vårdslöshet knappast torde hava förelegat, samt att i flertalet fall vederbörande förare konstaterats sakna utmättningsbara tillgångar. Då jag i likhet med arméförvaltningens tyg- och civila departement och statskontoret finner starka billighetsskäl tala för att skadeståndsskyldighet ej vidare bör göras gällande mot de med framställningen avsedda personerna, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att här ifrågavarande fjorton personer må befrias från dem åliggande skyldighet att till kronan utgiva förutnämnda skadestånd, tillhoppa 3,418 kronor 79 öre.

3:o.

Den 11 augusti 1940 blev fru Nelly Håkansson, Sinclairsholm, som med cykel färdades å allmänna landsvägen Hässleholm—Gumlösa, påkörd av en kronan tillhörig och av Skånska trängkåren disponerad personbil, förd av löjtnanten i trängens reserv N. J. S. Ekesiöö. Nelly Håkansson åsamkades därvid vissa kroppsskador.

Sedan Ekesiöö i anledning av det inträffade ställts under åtal vid Västra Göinge häradsrätt, har häradsrätten genom utslag den 12 mars 1941 dömt Ekesiöö för ovarsamt framförande av motorfordon till 60 dagsböter om 6 kronor samt förpliktat honom att till Nelly Håkansson utgiva dels engångsersättning med ett belopp av 1,067 kronor, dels ock en månatlig livränta, beräknad efter en invaliditetsgrad av 25 procent och fastställd att utgå från och med den 31 oktober 1940 under hennes återstående livstid med ett belopp av 20 kronor 83 öre. Häradsrätten fann förseelsen vara av allvarlig beskaffenhet, även om den icke ansågs böra bedömas som grov vårdslöshet. Utslaget, som av Ekesiöö överklagats allenast beträffande ansvarsfrågan, har numera vunnit laga kraft, sedan hovrätten över Skåne och Blekinge i utslag den 4 juli 1941 ej funnit skäl göra annan ändring i häradsrättens utslag än viss nedsättning av bötesstraffet.

Arméförvaltningens tyg- och civila departement hava i gemensam skrivelse den 20 december 1941 hemställt — såvitt här är i fråga — att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga proposition om utbetalande från tolfte huvudtitelns anslag till diverse pensioner och understöd m. m. av ifrågavarande livränta.

Med stöd av brevet den 4 juli 1941 angående reglering av skador i följd av trafik med lantförsvarets motorfordon (jfr bilagan fjärde huvudtiteln till 1942 års statsverksproposition, sid. 204) hade tygdepartementet enligt beslut den 12 september 1941 till befullmäktigat ombud för Nelly Håkansson utbetalat förenämnda engångsersättning, 1,067 kronor. Jämlikt föreskrifterna i brevet torde emellertid frågan om utbetalande till Nelly Håkansson av belopp, motsvarande årlig livränta, böra underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Då kronan icke intagit partställning i målet och sålunda icke kunde anses bunden av häradsrättens utslag i ersättningsfrågan, hade tygdepartementet ansett sig böra inhämta sjukvårdsstyrelsens yttrande rörande skäligheten av det utdömda livräntebeloppet. Styrelsen hade därvid åberopat innehållet uti ett av styrelsens vetenskapliga råd, professorn A. Troell, avgivet utlåtande, vari uttalats, att det syntes skäligt att uppskatta invaliditetsgraden under det första året efter slutet av oktober 1940 till $33\frac{1}{3}$ procent och därefter definitivt till 25 procent.

I anledning härav syntes åtgärd böra vidtagas för att i anslutning till häradsrättens utslag i målet förskaffa Nelly Håkansson en efter sistnämnda invaliditetsgrad beräknad livränta. Livräntebeloppet torde böra utgå från det under tolfte huvudtiteln uppförda anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Statskontoret har förklarat sig biträda vad arméförvaltningens tyg- och civila departement sålunda föreslagit.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att Nelly Håkansson genom laga kraftvunnet utslag tillerkänts en livränta, beräknad efter en invaliditetsgrad av 25 procent. Med hänsyn till professorn Troells berörda utlåtande synes kronan böra godtaga den av häradsrätten beräknade invaliditetsgraden. Såsom ägare till den av Ekésiö förda bilen läser kronan jämlikt gällande bestämmelser icke kunna undgå skyldighet att till Nelly Håkansson utgiva de utdömda skadeståndsbeloppen jämte livräntan. Enligt förordningen den 22 juni 1939 (nr 286) med vissa bestämmelser rörande skadeståndsskyldigheten för förare av motorfordon, motorredskap och traktortåg, som tillhöra eller nyttjas av staten, torde kronan — enär Ekésiö icke kan anses hava gjort sig skyldig till grov vårdslöshet — icke äga regressrätt gentemot Ekésiö. Vad beträffar sättet för bestridande av den till Nelly Håkansson utgående livräntan, torde på sätt arméförvaltningens tyg- och civila departement föreslagit av riksdagen böra utverkas medgivande, att ifrågavarande ersättning må gäldas av anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. Såsom tidigare i likartade fall ägt rum bör föreskrift meddelas därom, att å ersättningsbeloppen icke må åtnjutas någon sådan tilläggförmån, som enligt gällande bestämmelser tillkommer pensionstagare.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den Nelly Håkansson jämlikt Västra Göinge häradsrätts förutnämnda utslag den 12 mars 1941 tillkommande årliga livräntan må bestridas från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m., med iakttagande av att å beloppet icke må åtnjutas någon sådan tilläggsförmån, som enligt gällande bestämmelser tillkommer pensionstagare.

Vad departementschefen under punkterna 1:o—3:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Alvar Lindencrona.